

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича

Географічний факультет

Кафедра економічної географії та екологічного менеджменту

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Декан географічного факультету
Мирослав ЗАЯЧУК

“12” *серпня* 2024 року

РОБОЧА ПРОГРАМА
навчальної дисципліни

РЕГІОНАЛЬНА ЕКОНОМІКА
обов'язкова

Освітньо-професійна програма: Менеджмент туристичної індустрії

Спеціальність: 073 Менеджмент

Галузь знань: 07 Управління та адміністрування

Рівень вищої освіти: перший (бакалаврський)

Факультет, на якому здійснюється підготовка фахівців: Географічний

Мова навчання: українська

Чернівці 2024 рік

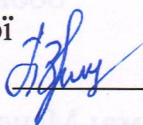
Робоча програма навчальної дисципліни «Регіональна економіка» складена відповідно до стандарту вищої освіти за спеціальністю 073 «Менеджмент» галузі знань 07 «Управління та адміністрування» для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти та освітньо-професійної програми «Менеджмент туристичної індустрії» затвердженій Вченою радою Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича (Протокол № 7 від «29» квітня 2024 року)

Розробник: д.геогр.н., проф., завідувач кафедри економічної географії та екологічного менеджменту Руденко Валерій Петрович

Викладач: д.геогр.н., проф., завідувач кафедри економічної географії та екологічного менеджменту Руденко Валерій Петрович

Погоджено

з гарантом ОП «Менеджмент туристичної індустрії»

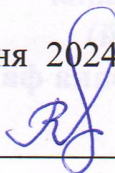

Валентина ПІДГІРНА

Затверджено на засіданні кафедри економічної географії та екологічного менеджменту

Протокол № 1 від «6» серпня 2024 року

Завідувач кафедри

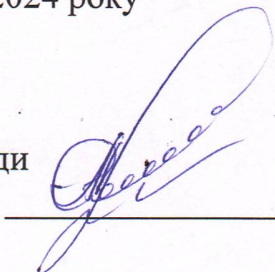

Валерій РУДЕНКО

Схвалено навчально-методичною радою географічного факультету

Протокол № 1 від «12» серпня 2024 року

Голова навчально-методичної ради географічного факультету

Наталя АНДРУСЯК

Мета навчальної дисципліни: з'ясування, осмислення та засвоєння теоретико-методологічних основ регіональної економіки, формування системи знань щодо розміщення і територіальної організації продуктивних сил України та їх реалізація в процесі розв'язання складних спеціалізованих задач, практичних проблем у сфері менеджменту чи у процесі навчання, вивчення соціальних та поведінкових наук.

Компетентності та програмні результати навчання. Результати навчання узагальнюються, матеріалізуються у досягненні здобувачем високого рівня відповідності вимогам, що фокусуються в інтегральній та загальних компетентностях, а саме:

ЗК 12. Здатність генерувати нові ідеї (креативність);

ЗК 15. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).

Спеціальні компетентності:

СК 6. Здатність діяти соціально, відповідально і свідомо;

СК 13. Розуміти принципи і норми права та використовувати їх у професійній діяльності.

СК 16. Здатність здійснювати ефективне управління ресурсною базою галузей туристичної індустрії на засадах раціональності у їх використанні.

Програмні результати навчання:

ПРН 12. Оцінювати правові, соціальні та економічні наслідки функціонування організації.

ПРН 15. Демонструвати здатність діяти соціально відповідально та громадсько свідомо на основі етичних міркувань (мотивів), повагу до різноманітності та міжкультурності.

ПРН 18. Знати основні закони, закономірності та принципи раціонального використання туристичних ресурсів, проводити оцінку рекреаційного та туристичного потенціалу території, вміти розробляти і обґрунтувати механізми їх залучення для організації туристичної діяльності з врахуванням вимог збалансованого розвитку.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні :

Знати:

- теорії розміщення продуктивних сил і регіональної економіки;
- регіональні економічні процеси та їх наслідки;
- систему органів галузевого та територіального управління в Україні;
- основні аспекти природокористування територій України;
- основні проблеми економіки регіонів України та напрями їх вдосконалення;
- завдання ефективного використання природних, науково-виробничих та людських ресурсів регіонів країни.

Вміти:

- збирати фактичні дані, аналізувати й оцінювати їх достовірність та достатність для прийняття правильних рішень;
- використовувати отримані знання при аналізі економічних процесів та оцінці господарського комплексу регіонів України;
- орієнтуватися в системі територіальної організації та комплексно-пропорційного розвитку продуктивних сил;
- оцінювати сукупний ресурсний потенціал України та її регіонів;
- проводити дослідження і надавати наукове обґрунтування раціонального (ефективного) розміщення і територіальної організації продуктивних сил та засад регіональної економічної політики.

ОПИС ЗМІСТУ РОБОЧОЇ ПРОГРАМИ ОСВІТНЬОЇ КОМПОНЕНТИ

Загальна інформація про розподіл годин

Форма навчання	Рік підготовки	Семестр	Кількість			Кількість годин						Вид підсумкового контролю
			кредитів	годин	Змістових модулів	лекції	практичні	семінарські	лабораторні	самостійна робота	індивідуальні завдання	
Денна	1-й	1-й	4,5	135	2	30	30	-	-	75	-	залік

Структура змісту навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин			
	денна форма			
	усього	у тому числі		
		л	п	с.р.
1	2	3	4	5
Змістовий модуль 1. Теоретико-методологічні основи регіональної економіки				
Тема 1. Вступ. Предмет та метод регіональної економіки. Територіальна організація економіки.	10	2	2	6
Тема 2. Теоретико-методологічні основи регіональної економіки. Стратегія сталого розвитку в Україні.	10	2	2	6
Тема 3. Становлення та розвиток регіональної економіки як науки та навчальної дисципліни. Вітчизняні та зарубіжні наукові школи з регіональної економіки.	10	2	2	6
Тема 4. Стратегічне планування сталого і збалансованого регіонального розвитку. Збалансований розвиток території України.	10	2	2	6
Тема 5. Суспільно-географічне та економічне районування України. Перспективна схема районування України.	10	2	2	6
Тема 6. Регулювання регіонального природокористування. Форми та засоби регулювання природно-господарською збалансованістю.	10	2	2	6
Тема 7. Сукупний ресурсний потенціал регіону. Природно-ресурсний потенціал.	8	2	2	4
Разом по ЗМ 1	68	14	14	40
Тема 8. Регіональна економіка і міжгалузеві виробничі комплекси. Агропромисловий комплекс України.	9	2	2	5
Тема 9. Лісопромисловий комплекс України. Територіальна організація ЛПК України.	9	2	2	5
Тема 10. Паливно-енергетичний комплекс України. Електроенергетика України.	9	2	2	5

Тема 11. Машинобудівний комплекс України. Сучасний рівень розвитку машинобудування в Україні.	9	2	2	5
Тема 12. Соціальний комплекс України. Провідні галузі соціального комплексу в Україні.	9	2	2	5
Тема 13. Економіка основних макрорегіонів України. Найбільші міста та агломерації України	8	2	2	4
Тема 14. Карпатський економічний регіон. Господарська структура регіону.	7	2	2	3
Тема 15. Глобалізація та її вплив на розвиток України. Нові положення заяви саміту України-ЄС.	7	2	2	3
Разом за ЗМ 2	67	16	16	35
Усього годин	135	30	30	75

Тематика лекційних занять з переліком питань

Тема 1. Вступ. Предмет та метод регіональної економіки.

1. Сутність регіональної економіки як науки та навчальної дисципліни
2. Територіальна організація економіки.
3. Структура регіональної економіки та основні джерела

Тема 2. Теоретико-методологічні основи регіональної економіки.

1. Основні теоретичні та методологічні положення, концепції регіональної економіки. Регіональна економіка і менеджмент (туристичної індустрії).
2. Регіональна економіка як економічна, економіко-географічна та управлінська наука.
3. Стратегія сталого розвитку в Україні.

Тема 3. Становлення та розвиток регіональної економіки як науки та навчальної дисципліни.

1. Вітчизняні наукові школи з регіональної економіки.
2. Зарубіжні наукові школи з регіональної економіки.

Тема 4. Стратегічне планування сталого (збалансованого) регіонального розвитку.

1. Сутність стратегічного планування сталого регіонального розвитку.
2. Збалансований розвиток території України.

Тема 5. Суспільно-географічне та економічне районування України.

1. Основи суспільно-географічного та економічного районування.
2. Сучасна та перспективна схема районування України.

Тема 6. Регулювання регіонального природокористування.

1. Сутність регулювання регіонального природокористування.
2. Форми та засоби регулювання природно-господарською збалансованістю.

Тема 7. Сукупний ресурсний потенціал регіону.

1. Трудовий потенціал регіону.
2. Матеріально-ресурсний потенціал регіону.
3. Природно-ресурсний потенціал регіонів України.

Тема 8. Регіональна економіка і міжгалузеві виробничі комплекси.

1. Сутність міжгалузевих виробничих комплексів та управління ними.
2. Агропромисловий комплекс України.

Тема 9. Лісопромисловий комплекс України.

1. Сутність лісопромислового комплексу України.
2. Територіальна організація ЛПК України.

Тема 10. Паливно-енергетичний комплекс України.

1. Основні складові паливно-енергетичного комплексу України.
2. Електроенергетика України.

Тема 11. Машинобудівельний комплекс України.

1. Сучасний рівень розвитку машинобудування в Україні.

2. Проблемні питання управління машинобудівельного комплексу в Україні.

Тема 12. Соціальний комплекс України.

1. Провідні галузі соціального комплексу в Україні.

2. Регіональні особливості соціального комплексу України.

Тема 13. Економіка основних макрорегіонів України.

1. Регіональні відміни в галузевій та територіальній організації макрорегіонів України.

2. Найбільші міста та агломерації України.

Тема 14. Карпатський економічний регіон.

1. Господарська структура регіону.

2. Проблемні питання менеджменту продуктивних сил краю.

Тема 15. Глобалізація та її вплив на розвиток України.

1. Нові положення заяви саміту України-ЄС.

2. Перспективи вступу України до Європейського Союзу.

Теми практичних занять з переліком завдань

Тема 1. Вступ. Предмет та метод регіональної економіки.

1. Засвоїти основні теоретичні та методологічні положення, концепцію регіональної економіки.

2. Пояснити зв'язки регіональної економіки та менеджменту (туристичної індустрії)

Тема 2. Теоретико-методологічні основи регіональної економіки.

1. Засвоїти основні закономірності, принципи і фактори розміщення продуктивних сил та територіальної організації господарства.

2. Обґрунтувати регіональну економіку як економічну, економіко-географічну та управлінську науки.

Тема 3. Становлення та розвиток регіональної економіки як науки та навчальної дисципліни.

1. Розкрити основні етапи становлення та розвитку регіональної економіки як науки та навчальної дисципліни.

2. Висвітлити внесок провідних вчених – вітчизняних та зарубіжних у регіональну економіку.

Тема 4. Стратегічне планування сталого (збалансованого) регіонального розвитку.

1. З'ясувати сутність, мету та завдання стратегічного планування сталого регіонального розвитку.

2. Збалансований розвиток території України.

Тема 5. Суспільно-географічне та економічне районування України.

1. Розкрити основні принципи економічного районування і територіальної структури економіки регіонів.

2. Висвітлити сучасну та перспективну схеми економічного районування України.

Тема 6. Регулювання регіонального природокористування.

1. Розкрити основні методичні підходи до оцінки охорони та відтворення природно-ресурсного потенціалу (ПРП) регіонів України (схематична таблиця).

2. З'ясувати ефективність заходів з охорони та відтворення ПРП України.

Тема 7. Сукупний ресурсний потенціал регіону.

1. Визначити сукупний ресурсний потенціал регіонів України як основу удосконалення ресурсного менеджменту.

2. Оцінити сукупний ресурсний потенціал регіонів України – (розрахунок по регіону за вибором студента).

Тема 8. Регіональна економіка і міжгалузеві виробничі комплекси.

1. З'ясувати сутність міжгалузевих виробничих комплексів та їх місце у регіональній економіці.

2. Оцінити агропромисловий комплекс як провідну галузь регіональної та загальної національної економіки України.

Тема 9. Лісопромисловий комплекс України.

1. Розкрити сутність та значення лісопромислового комплексу в регіональній економіці України.

2. Розрахувати потенціал лісових ресурсів України.

Тема 10. Паливно-енергетичний комплекс України.

1. Висвітлити роль паливно-енергетичного комплексу в економіці регіонів України.

2. Оцінити потенціал паливно-енергетичних ресурсів України.

Тема 11. Машинобудівельний комплекс України.

1. Розглянути машинобудівний комплекс як основний двигун науково-технічного прогресу в Україні.

2. Розкрити галузеву і територіальну структуру машинобудування в регіонах України.

Тема 12. Соціальний комплекс України.

1. Розкрити сутність та галузеву структуру соціального комплексу в Україні.

2. Виявити особливості соціального комплексу в окремих економічних районах України.

Тема 13. Економіка основних макрорегіонів України.

1. Дослідити економіку макрорегіонів України.

2. Визначити спеціалізацію макрорегіонів України як важелю удосконалення їх територіальної організації.

Тема 14. Карпатський економічний регіон.

1. Дослідити Карпатський економічний регіон.

2. З'ясувати специфічні особливості і перспективи розвитку Карпатського економічного регіону.

Тема 15. Глобалізація та її вплив на розвиток України.

1. Розкрити сутність глобалізації та її особливості в Україні.

2. Спрогнозуйте перспективи вступу України до Європейського Союзу.

Завдання для самостійної роботи здобувачів вищої освіти

Самостійна робота здобувачів з дисципліни «Регіональна економіка» спрямована на узагальнення, засвоєння та закріплення знань по темі.

Вона включає такі види робіт: опрацювання лекційного матеріалу, рекомендованої літератури, підготовку до практичних занять, розгляд питань, які виносяться на самостійне вивчення.

п/п	Завдання	Вид роботи/ бали
1.	Тема 1. Вступ. Предмет та метод регіональної економіки. Розкрийте методологічні основи та методи наукового аналізу господарства економічних районів	Опрацювання лекційного матеріалу/1
2.	Тема 2. Теоретико-методологічні основи регіональної економіки. З'ясуйте основні закономірності, принципи і фактори розміщення продуктивних сил та територіальну організацію господарства	Опрацювання лекційного матеріалу/1
3.	Тема 3. Становлення та розвиток регіональної економіки як науки та навчальної дисципліни. Проаналізуйте основні етапи становлення та розвитку регіональної економіки та внесок у її формування провідних учених	Індивідуальне дослідження/1
4.	Тема 4. Стратегічне планування сталого (збалансованого) регіонального розвитку. Окресліть основні стратегії сталого (збалансованого) розвитку України	Підготовка до практичного заняття/1
5.	Тема 5. Суспільно-географічне та економічне районування України.	Підготовка до практичного заняття/1

	Охарактеризуйте основні принципи економічного районування та форми територіальної структури економіки регіонів України.	
6.	Тема 6. Регулювання регіонального природокористування. Розкрийте підходи до регулювання регіонального природокористування в Україні	Підготовка до практичного заняття/1
7.	Тема 7. Сукупний ресурсний потенціал регіону. Оцініть сукупний ресурсний потенціал регіонів України	Індивідуальне дослідження/1
8.	Тема 8. Регіональна економіка і міжгалузеві виробничі комплекси. Оцініть агропромисловий комплекс України та його сукупний ресурсний потенціал	Індивідуальне дослідження/1
9.	Тема 9. Лісопромисловий комплекс України. Оцініть лісопромисловий комплекс України та його ресурсний потенціал	Індивідуальне дослідження/1
10.	Тема 10. Паливно-енергетичний комплекс України. Розрахуйте потенціал паливно-енергетичних ресурсів регіонів України	Індивідуальне дослідження/1
11.	Тема 11. Машинобудівельний комплекс України. З'ясуйте галузеву і територіальну структуру машинобудівельного комплексу України та шляхи удосконалення управління галуззю	Опрацювання лекційного матеріалу/1
12.	Тема 12. Соціальний комплекс України. Визначте специфічні особливості соціального комплексу по окремих економічних районах України	Опрацювання лекційного матеріалу та рекомендованої літератури/1
13.	Тема 13. Економіка основних макрорегіонів України. Розкрийте економіку України як єдність регіональних соціально-економічних систем	Опрацювання лекційного матеріалу та рекомендованої літератури/1
14.	Тема 14. Карпатський економічний регіон. Здійсніть оцінку особливостей і конкурентних переваг Карпатського економічного регіону України	Індивідуальне дослідження/1
15.	Тема 15. Глобалізація та її вплив на розвиток України. Проаналізуйте переваги та ризики майбутнього вступу України до Європейського Союзу	Індивідуальне дослідження/1
	Всього	15 балів

Результати виконаних завдань, передбачених для самостійної роботи здобувача, будуть враховані в системі поточного та підсумкового контролю.

МЕТОДИ НАВЧАННЯ

При викладанні використовуються основні традиційні та інтерактивні методи навчання, новітні технології, спрямовані на досягнення освітньої мети й прогнозованих програмних результатів.

Методи навчання і викладання:

Словесні методи (лекція, дискусія, бесіда, консультація тощо).

Практичні заняття.

Наочні методи (презентації результатів виконаних завдань, ілюстрації, відеоматеріали, тощо).

Робота з інформаційними ресурсами: з навчально-методичною, науковою, нормативною літературою та інтернет-ресурсами.

Самостійна робота над питаннями, окресленими програмою ОК.

Підготовка тез/доповіді на конференцію.

Тренінги, коучі, майстер-класи від запрошених стейкхолдерів.

Реферативні та пошукові дослідження.

СИСТЕМА КОНТРОЛЮ ТА ОЦІНЮВАННЯ

У процесі оцінювання навчальних досягнень застосовуємо методи усного і письмового контролю:

- **методи усного контролю:** індивідуальне опитування, фронтальне опитування, презентації результатів виконаних завдань, кейсів, представлення аналітичних завдань.
- **методи письмового контролю:** контрольні роботи, тестування, самостійні роботи, виконання завдань.
- **методи самоконтролю:** уміння самостійно оцінювати свої знання, самоаналіз.

Форми контролю

Форми поточного контролю – письмові роботи (тематичні, модульні), тести, усне індивідуальне та фронтальне опитування.

Електронний контроль виконання завдань з курсу «Регіональна економіка», представлений на електронній платформі <https://moodle.chnu.edu.ua>

Форма підсумкового контролю – залік.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ПОТОЧНОГО ТА ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ

Критерієм успішного проходження здобувачем освіти підсумкового оцінювання може бути досягнення ним мінімальних порогових рівнів оцінок за кожним запланованим результатом навчання освітньої компоненти.

Контрольні заходи включають поточний та підсумковий контроль знань студента. Поточний контроль здійснюється під час проведення практичних та інших видів занять, самостійної роботи і має на меті перевірку рівня підготовленості студента до виконання конкретної роботи. Підсумковий контроль проводиться з метою оцінки результатів навчання на завершальному етапі.

Розподіл балів, які отримують здобувачі освіти

Підсумкова оцінка з навчальної дисципліни (до 100 балів) є сумою оцінок компетентностей (балів), одержаних за окремі оцінювані форми навчальної дисципліни та контрольний модуль (залік). Максимальна кількість балів, яку може отримати здобувач до заліку у сумі становить 60 балів. Інші 40 балів відводиться на підсумковий модуль (залік).

Підсумкова оцінка виставляється за сумою всіх отриманих балів згідно шкали оцінювання. При цьому в екзаменаційній відомості зазначається сумарна кількість набраних балів, оцінка за шкалою ECTS і оцінка за національною шкалою.

Поточне оцінювання (аудиторна та самостійна робота) Змістовий модуль 1/ Змістовий модуль 2																	Кількість балів (екзамен)	Сумарна к-ть балів
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	сума	T8	T9	T10	T11	T12	T13	T14	T15	сума	40	100
4	4	4	4	4	4	6	30	4	4	4	4	4	4	4	2	30		

Максимальна кількість балів складає: за 1 модуль – 30 балів, з яких 15 балів за участь у практичних заняттях та самостійну роботу та 15 балів – контрольна робота; 2 модуль – 30 балів, з яких 15 балів за участь у практичних заняттях та за самостійну роботу та 15 балів – контрольна робота.

Семестровий (підсумковий) контроль проводиться у формі заліку з врахуванням балів (оцінок) отриманих за два модулі. Залік проводиться письмовий форми – тестовий форми і передбачає відповіді на 20 питань (тестів), правильна відповідь на кожне з яких оцінюється у 2 бали. Загальна сума балів, яку може отримати студент – 40 балів

Проведення підсумкового контролю здійснюється у формі заліку в обсязі навчального матеріалу, визначеного навчальною програмою дисципліни і в терміни, передбачені графіком навчального процесу. Загальна підсумкова оцінка з дисципліни (максимум 100 балів) визначається як сума балів поточного і модульного контролю та результатів заліку. У випадку отримання менше 50 балів за результатами загального підсумкового контролю, студент обов'язково здійснює перескладання для ліквідації академічної заборгованості.

Підсумкова оцінка за ОК "Регіональна економіка", яку здобувач освіти може отримати за результатами вивчення дисципліни протягом семестру, становить 100 балів, які виводяться із суми балів поточного контролю за модулями (до 60 балів) та модуля-контролю (заліку) – до 40 балів. Якщо студент за власною ініціативою чи бажанням, крім обов'язкових видів контролю (60 балів), виконує додаткові види роботи, написав статтю, брав участь в олімпіадах, наукових конференціях тощо), може отримати додатково до 10 балів, які також враховуються до підсумкової оцінки, проте при цьому підсумкова оцінка не може перевищувати 100 балів.

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

100-бальна шкала	Оцінка за національною шкалою		Оцінка за шкалою ECTS	
			Оцінка (бали)	Пояснення за розширеною шкалою
90-100	Зараховано	Відмінно	A	відмінно
80-89		Добре	B	дуже добре
70-79			C	добре
60-69		Задовільно	D	задовільно
50-59			E	достатньо
35-49	Незараховано	Незадовільно	FX	(незадовільно) з можливістю повторного складання
1-34			F	(незадовільно) з обов'язковим самостійним повторним опрацюванням освітнього компонента до перескладання

**Перелік запитань для проведення підсумкового модульного контролю із курсу
«Регіональна економіка»**

1. Принцип збереження екологічної рівноваги означає:
 - а) технологічне оновлення виробництва;
 - б) формування економічних районів;
 - в) раціональне використання трудових ресурсів;
 - г) установлення оптимальних зв'язків між природою і виробництвом;
 - д) зближення рівнів соціально-економічного розвитку регіонів.
2. Наближення матеріало-, енерго- та водомістких галузей до джерел палива, енергії й води означає дотримання принципів:
 - а) збалансованості;
 - б) пропорційності;
 - в) комплексного розміщення виробництва;
 - г) раціонального розміщення виробництва;
 - д) технологічного оновлення виробництва.
3. В основі якого рівня методологічного обґрунтування проблем економіко-географічного дослідження ПРП знаходиться уявлення про природно-ресурсний потенціал як про цілісний, системно-організаційний об'єкт розвитку якого підпорядкований поєднаному впливу як природних, суспільних законів, так і закономірностей взаємодії природи і суспільства?
 - а) системно-функціонального;
 - б) сутнісно-аналітичного;
 - в) організаційно-прикладного;
 - г) геоінформаційного;
 - д) системно-інтуїтивного.
4. Онтологічні закономірності розвитку ПРП відображаються через пізнання:
 - а) всезагальних, загальних (особливих), одиничних (елементарних) закономірних форм взаємозв'язку окремих видів природних ресурсів у ПРП як цілому;
 - б) матеріального змісту (тіла і сили природи; засоби виробництва і предмети споживання), всезагальної форми руху (ретроспективний, сучасний, перспективний ПРП), діалектичної єдності форми і змісту ПРП;
 - в) сучасності ПРП, явища (територіальних форм існування ПРП), дійсності (наявного, реального ПРП);
 - г) усі вище наведені твердження характеризують гносеологічні закономірності розвитку ПРП;
 - д) жодне з вищезазначених суджень не є правильним.
5. Якому з оцінкових показників природних ресурсів притаманні такі недоліки: а) не показує, з якими витратами суспільної праці він виробляється; б) має велику залежність від рівня фондозабезпеченості, інтенсифікації, структури виробництва, оплати праці та інших економічних факторів, а тому нівелює якісні відмінності природних ресурсів; в) не враховує місцезнаходження природних ресурсів?:
 - 1) диференційній ренті;
 - 2) диференційному доходу;
 - 3) продуктивності витрат;
 - 4) чистому доходу;
 - 5) валовій продукції.
6. Про який з показників оцінки природних ресурсів ідеться: а) може змінюватися не залежно від якості землі; б) є «недостатнім» показником оцінки, оскільки з її допомогою неможливо виміряти «гірші» ресурси; в) не відображає економії реальних народногосподарських витрат; г) дає у підсумку не відносну, а різницеву оцінку, що не дає змоги порівнювати ділянки з різною природною продуктивністю?:
 - 1) валову продукцію;
 - 2) диференційну ренту;
 - 3) продуктивність витрат;
 - 4) чистий дохід;

5) замикаючі витрати.

7. Сутністю економіко-географічної оцінки ПРП (за Ю.Д. Дмитревським) є:

а) визначення обсягу природних ресурсів, рівня потреб суспільства у природних ресурсах та ступеню задоволення цих потреб місцевими природними ресурсами;

б) кількісне визначення еколого-економічного ефекту від використання природних ресурсів;

в) розрахунок величини диференційної ренти в процесі освоєння природних ресурсів?

8. Який із запропонованих варіантів відповіді найповніше розкриває найсуттєвіші особливості економічної оцінки ПРП як методу географічних досліджень?

а) можливість завдяки їй кількісно і якісно співставляти споживчі вартості різноманітних природних ресурсів як у типологічному, територіальному, так і в часовому аспектах;

б) вартісне (грошове) визначення основних параметрів природних ресурсів в єдиних кадастрових цінах, розрахованих, як правило, за попередній п'ятирічний період;

в) однопорядковість, динамічний взаємозв'язок між власне економічною оцінкою ПРП і оцінкою його використання, відмінність між якими в тому, що перша більш загальне поняття, вимірюється як середньорічна величина у спеціальних кадастрових цінах, тоді як друга – може характеризувати освоєння ПРП за той чи інший рік із застосуванням діючих цін;

г) відображення абсолютної інтегральної цінності природних сил, яке враховує екологічні та соціально-географічні особливості їхнього розвитку;

д) економічна оцінка ПРП є уособленням усіх названих варіантів.

9. Кількісне (вартісне) визначення суспільної споживчої вартості потенціалу природних ресурсів є предметом такого основного виду його оцінки, як:

а) спеціальної природної;

б) екологічної;

в) соціальної;

г) абсолютної економічної;

д) технологічної (виробничої).

10. Кількісне визначення закономірностей територіальної диференціації в ефективності використання, охорони й відтворення ПРП, його абсолютної цінності, охопленої продуктивністю всього природно-ресурсного комплексу території є завданням аспекту оцінки ПРП:

а) територіального;

б) змістового;

в) часового;

г) прогностного;

д) загальнонаукового.

11. Яке, на Вашу думку, з визначень розвіданих природних ресурсів найбільш обґрунтоване?

а) природні ресурси – це тіла та сили природи;

б) природні ресурси є економічною категорією;

в) природні ресурси мають двоїстий характер;

г) природні ресурси – це тіла та сили природи з встановленою суспільною споживчою вартістю;

д) природні ресурси – це предмети та засоби праці, найважливіші засоби виробництва.

12. Які підприємства-природокористувачі вилучаються із загальнодержавного чи регіонального ряду в процесі розрахунку кадастрових цін на природні ресурси?

а) ті, що виробляють 10% і більше;

б) ті, що виробляють 15% і більше;

в) ті, що виробляють 20% і більше;

г) ті, що виробляють менше 5%;

д) ті, що виробляють до 3%.

13. Для України загалом провідний такий природно-ресурсний тип ПРП:

а) продуктивний земельно-мінерально-водний тип ПРП;

б) високопродуктивний мінерально-земельно-водний тип ПРП;

в) низькопродуктивний земельно-водно-лісовий тип;

- г) продуктивний земельно-рекреаційний тип;
 - д) високопродуктивний земельно-мінерально-рекреаційний тип.
14. Видобуток газу в Україні сягає млрд. м³:
- а) 10,0;
 - б) 18,1;
 - в) 25,4;
 - г) 27,0;
 - д) близько 30,0.
15. Природні ресурси за екологічною класифікацією бувають:
- а) відновні;
 - б) вичерпні;
 - в) невідновні;
 - г) невичерпні;
 - д) комплексного характеру використання.
16. Якими ознаками характеризується природно-ресурсний регіон?
- а) затвердженістю виробництва;
 - б) спільністю територій;
 - в) однорідністю природи, господарства і культури;
 - г) економіко-географічним положенням;
 - д) спеціалізацією і структурою виробництва.
17. Запаси залізних руд України, млрд. т:
- а) 10,0;
 - б) 20,0;
 - в) близько 40,0;
 - г) близько 50,0;
 - д) понад 60,0.
18. Яка з рис характерна для земельних ресурсів?
- а) незамінність;
 - б) продукт природи;
 - в) містить функції предмета та засобу праці;
 - г) відновлювальний, невичерпний природний ресурс;
 - д) усе сказане правильне.
19. Запаси марганцевих руд України, млрд. т:
- а) 0,5;
 - б) 1,0;
 - в) 7,0;
 - г) понад 2;
 - д) 8,5.
20. Економічна класифікація природних ресурсів:
- а) рудні;
 - б) ресурси для виробничої сфери;
 - в) корисні копалини;
 - г) евапорити;
 - д) ресурси невиробничого призначення.
21. Назвіть найвідоміші заводи виробництва:
- а) содове;
 - б) калійних добрив;
 - в) мідні;
 - г) целюлози;
 - д) синтетичного каучуку.
22. Визначте домінантний і субдомінантний види природних ресурсів для Криму як природно-господарського регіону:
- а) природно-рекреаційні і земельні;
 - б) земельні і водні;

- в) земельні і природно-рекреаційні;
- г) природно-рекреаційні і зводні;
- д) природно-рекреаційні і лісові.

23. У якому з нижченаведених фізико-географічних регіонів частка земельних ресурсів у структурі інтегрального ПРП найвища?

- а) Східно-Європейська рівнина;
- б) Степова зона;
- в) Правобережний лісостеп;
- г) Середньоруський лісостеп;
- д) Північностепова підзона.

24. Який з названих нижче фізико-географічних регіонів має найвищу частку водних ресурсів у структурі інтегрального ПРП?

- а) Кримські гори;
- б) Сухостепова підзона;
- в) Деснянське Полісся;
- г) Лівобережний лісостеп;
- д) Лісостепова зона.

25. Який з названих нижче фізико-географічних регіонів має найвищу частку мінеральних ресурсів у структурі інтегрального ПРП?

- а) Східно-Європейська рівнина.
- б) Кримські гори;
- в) Лісостепова зона;
- г) Степова зона;
- д) Українські Карпати.

26. Які з нижченаведених природно-господарських регіонів є найпростіші за різноманітністю ПРП?

- а) Українські Карпати і Донбас;
- б) Західне Полісся і Крим;
- в) Поділля і Промислове Придніпров'я;
- г) Українські Карпати і Поділля;
- д) Причорномор'я і Промислове Придністров'я.

27. Визначте домінантний і субдомінантний види природних ресурсів для Українських Карпат як природно-господарського регіону:

- а) водні і земельні;
- б) земельні і природно-рекреаційні;
- в) лісові і водні;
- г) водні і природно-рекреаційні;
- д) водні і лісові.

28. У якому з варіантів порушена послідовність, співпорядкованість у таксономічній ієрархії природно-ресурсних регіонів України?

- а) природно-ресурсний мікрорайон – низовий природно-ресурсний підрайон – внутріобласний або обласний природно-ресурсний район – міжобласний природно-ресурсний район, природно-ресурсний макрорайон;
- б) низовий природно-ресурсний підрайон – природно-ресурсний мікрорайон – внутріобласний або обласний природно-ресурсний район – міжобласний природно-ресурсний район – природно-ресурсний макрорайон;
- в) природно-ресурсний макрорайон – міжобласний природно-ресурсний район – внутріобласний або обласний природно-ресурсний підрайон – природно-ресурсний мікрорайон.

29. Визначитесь, яке з тверджень стосовно понять «природно-ресурсний пункт», «природно-ресурсний центр», «природно-ресурсний район» правильне:

- а) названі поняття є елементами територіальної структури природокористування;
- б) ці категорії – таксономічні одиниці природно-ресурсного районування;

- в) природно-ресурсні пункт-центр-район – складові природно-ресурсного комплексу більш високого порядку;
- г) усі вищенаведені висловлювання є правильними;
- д) жодне з тверджень не є вірним.
30. На якому рівні (рівнях) допущено помилку у територіальній співпорядкованості природно-ресурсних комплексів ПРК України?
- а) елементарний ПРК;
- б) ПРК низового природно-ресурсного підрайону;
- в) мікрорайонний ПРК;
- г) ПРК внутріобласного природно-ресурсного району.
31. Відношенням ефекту від раціонального використання та охорони природних ресурсів до всієї суми капітальних вкладень на рівні національного господарського комплексу визначається:
- а) ресурсна;
- б) загальна інтегральна;
- в) економічна;
- г) соціальна;
- д) екологічна ефективність природокористування.
32. У якому з нижченаведених загальнонаукових принципів прогнозування розвитку ПРП простежується історичний або генетичний принцип?
- а) шлях (рух) більш зрілих природно-ресурсних систем є орієнтиром для менш розвинених;
- б) розгляд досліджуваного об'єкта в процесі його довготривалого розвитку;
- в) швидкість і загальна спрямованість руху найповніше виявляється в закономірних еволюційних змінах ПРП;
- г) гнучке врахування тенденцій та змін науково-технічного прогресу, взаємозамінність, окремих видів природних ресурсів;
- д) історичний або генетичний принцип прогнозування вище не сформульований.
33. В інтегральному природно-ресурсному потенціалі України чітко простежується закономірність – зростання величини, територіальної густоти ПРП у напрямку:
- а) з південного заходу на північний схід;
- б) з півночі та північного заходу на південь і південний схід;
- в) з північного сходу на південь і південний захід;
- г) з півдня та південного сходу на північ і північний захід;
- д) з південного сходу на північний схід і центр.
34. Визначальними тенденціями нинішнього етапу ресурсооцінкових робіт стосовно ПРП є (виявіть допущену помилку):
- а) значне розширення спектру видів оцінок природних ресурсів;
- б) обґрунтування специфічності оцінки ПРП як оцінки абсолютної (а не відносної (порівняльної)) продуктивності природних ресурсів;
- в) регіоналізація оцінок ПРП за економічними критеріями розвитку суспільно-територіальних комплексів;
- г) приведені вище тенденції не є визначальними;
- д) акцент на розвиток грошових видів оцінки ПРП.
35. Територіальна організація природокористування - це:
- а) основні форми територіального зосередження (роззосередження) природних ресурсів;
- б) формування і розвиток природно-ресурсних районів і виявлення цих районів;
- в) територіальна структура природно-ресурсного потенціалу;
- г) процес районоутворення у галузях природокористування;
- д) власне інтегральне природно-ресурсне районування.
36. Домінуючі водно-лісові-земельні природно-ресурсні комплекси характеризують ландшафти адміністративних районів Чернівецької області:
- а) Глибоцького та Сторожинецького;
- б) Вижницького та Путильського;
- в) Заставнівського та Кіцманського;

г) Кельменецького та Сокирянського;

д) Новоселицького та Герцаївського.

37. Як можна охарактеризувати взаємовідносини між законами і закономірностями?

а) це антиподи;

б) вони характеризують різні сфери діяльності;

в) це слова синоніми, які ототожнюють одне явище;

г) закономірності – це закони, специфічні для одного або кількох явищ;

д) свій варіант відповіді.

38. Що собою являє закономірність комплексного розвитку і розміщення продуктивних сил?

а) поліпшення соціальних умов життя населення;

б) найбільший ефект забезпечується найменшими витратами на розміщення об'єкта;

в) поділ праці згідно з кваліфікацією, віком і статтю;

г) створення транснаціональних корпорацій.

39. Територіальний поділ праці – це:

а) процес закріплення, спеціалізації певної території та випуску певних видів продукції чи послуг на основі міжрайонного обліку;

б) процес розвитку продуктивних сил, при якому відбувається відділення різних видів трудової діяльності, спеціалізація виробничих одиниць та обмін між ними;

в) просторова модифікація дії економічних законів;

г) свій варіант відповіді.

40. Чим зумовлена закономірність територіального поділу праці?

а) об'єктивною необхідністю взаємовигідного розвитку співробітництва;

б) територіальним об'єднанням підприємств;

в) реструктуризацією господарського комплексу;

г) поєднанням централізованих та регіональних методів управління;

д) свій варіант відповіді.

41. Який варіант правильно характеризує суть принципів?

а) відображають об'єктивно реальність у розміщенні суспільного виробництва;

б) є відображенням закономірностей в економічній політиці держави;

в) є методами господарювання владних структур держави;

г) свій варіант відповіді.

42. В чому полягає принцип вирівнювання економічного розвитку регіонів?

а) рівномірності всіх форм власності;

б) зближення територій за узагальненими показниками, які характеризують результативність їх у господарській діяльності;

в) спеціалізація виробництва;

г) кооперування виробничих відносин підприємств.

43. До яких принципів відноситься надання переваги соціальним та економічним факторам у розвитку регіонів?

а) регіональної політики України;

б) політичних програм деяких найбільш впливових партій;

в) діяльність законодавчої влади;

г) агропромислової політики держави.

44. Що відноситься до основних факторів виробництва?

а) земля;

б) устаткування;

в) праця і підприємницький хист;

г) грошові кошти;

в) свій варіант відповіді.

45. У чому полягають фактори розміщення та розвитку господарства регіонів?

а) це сукупність причин, що зумовлюють розміщення об'єкта;

б) вони визначаються техніко-економічними та технологічними особливостями виробництва;

в) це основні економічні показники розвитку регіонів;

г) свій варіант відповіді.

- [illegible]

5. Розпорядження Кабінету Міністрів України «Концепції реформи місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні» від 01.04.2014 № 333-р. ВРУ. Офіційний веб-портал. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/333-2014-%D1%80#Text>.
6. Про засади державної регіональної політики: Закон України від 5 лют. 2015 р. № 156-VIII. ВРУ. Офіційний веб-портал 2015.- URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/156-19#Text>.
7. Про добровільне об'єднання територіальних громад : Закон України від 5.02.2015, №157 – VIII. ВРУ, Офіційний веб-портал. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/157-19#Text>.
8. Гусєва О.Ю., Воскобоєва О.В., Ромащенко О.С. Регіональна економіка. Навчальний посібник. К. :ДУТ, 2020. 121 с.
9. Менеджмент туристичної індустрії : практикум / уклад.: Руденко В.П., Підгірна В.Н., Наконечний К.П. та ін. Чернівці : Чернівець. нац. ун-т ім. Ю.Федьковича, 2023. 384 с.
10. Соціально-економічний розвиток України: моделі, механізми, стратегії. М. Є. Рогоза, та ін. Полтава : ПУЕТ, 2021. 165 с.
11. Промислово-технологічний розвиток національної економіки у системі економічної безпеки України: маркетинговий / О. І. Іляш та ін.. Харків : Лібуркіна Л. М., 2021. 244 с.

Додаткова література

12. Регіональна економіка : Навч. пос. 2-ге вид. рек. МОН України / За ред. Збарського В.К. і Мацибори В.І. Київ : Каравела.2023.280 с.
13. Регіональна економіка : методичні вказівки до практичних робіт (Електронний ресурс) : навч. посіб. для студентів спеціальності 051 «Економіка»/ КІП ім. Ігоря Сікорського : уклад.: Кириченко С.О., Тулчинська С.О. – Електронні текстові дані (1 файл : 1,06 Кбайт). – Київ : КІП ім. Ігоря Сікорського, 2022. – 141 с.
14. Rudenko V., Bilous V. (2023). Assessment of the Population of Medium and Small Towns of Europe in the Last Quarter of the 19th Centuru in the Works by Professor Alexander Georg Supan. Prace Komisji Geografii Przemyslu Polskiego Towarzystwa Geograficznego. 37(3). DOI: 10.24917/20801653.373.4 (**WoS**).
15. Rudenko Valerii P., Zayachuk Myroslav D., Rudenko Stepan V. Geographical developmental specificities of aggregative resource potential of farm economies of Ukraine throughout 2011-2017. Geographia cassoviensis. XVI. 2022.N1. S.5-19.Doi:<https://doi.org/10.33542/GC-2022-1-01>(**Scopus**).
16. 3. Rudenko, S.S., Legeta, U.V., Rudenko, V.P., Kostyshyn, S.S. and Bialyk, V.D. Overall D. Melanogaster Cohort Viability as A Pollution indicator of the Atmospheric Air of Urban Landscapes. Pollution, 6(2); 307-323, Spring 2020/ DOI:10.22059/poll.2020.291558.703 (**Scopus**).
17. Руденко В. Нова книга із серії “Вибраних праць” Олега Шаблія. Український географічний журнал. 2020. №3(111). С.64-65 (**Scopus**).
18. Руденко В.П., Грек К.В., Ємчук Т.В. Регіонально-економічні проблеми розвитку сільського господарства і промислу північно-західної України в дослідженнях доктора Мирона Кордуби. Вісник Чернівецького торговельно-економічного інституту. Чернівці: ЧТЕІ КНТЕУ. 2021. Вип.4(84). Економічні науки. С.34-49. DOI <https://doi.org/10.34025/2310-8185-2021-4.84.03>.
19. Руденко В.П., Білоус В.А., Ємчук Т.В. Творча спадщина вчених-енциклопедистів Чернівецького університету (до 150-річчя з дня заснування). Академічні візії. Випуск 36. 2024. С.1-8. <https://archer.chnu.edu.ua/handle/123456789/10775>
20. Руденко В.П., Руденко С.В. Оцінка природно-рекреаційного потенціалу як основа менеджменту туристичної індустрії. Менеджмент туристичної індустрії: підручник у 3-х частинах/ Руденко В.П., Вацеба В.Я., Підгірна В.Н. та ін. Чернівці: Чернівець. нац. ун-т ім. Ю.Федьковича. 2019. С.185-220.
21. Руденко В.П., Грек К.В. Кордони та межі України : державні, етнічні та адміністративні / Руденко В.П., Грек К.В. Професор Мирон Кордуба : українська географічна спадщина : монографія Чернівці : Чернівець. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича. С.172-212.

1. Офіційний сайт бази українського законодавства в Інтернет. URL : www.lawukraine.com.
2. Офіційний сайт Державної служби статистики. URL : www.ukrstat.gov.ua.
3. Офіційний сайт електронної бібліотеки. URL : www.lib.com.ua.
4. Офіційний сайт інституту економічних досліджень і політичних консультацій. URL : www.ier.kiev.ua.
5. Офіційний сайт Львівської електронної бібліотеки ім. В. Стефаника. URL : www.lsl.lviv.ua.
6. Офіційний сайт Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України. URL : <https://www.me.gov.ua/?lang=uk-UA>.
7. Офіційний сайт наукової бібліотеки Донецького університету. URL : www.library.dongu.donetsk.ua
8. Офіційний сайт наукової бібліотеки ім. Максимовича. URL : www.lib-gw.univ.kiev.ua.
9. Офіційний сайт Національного інституту стратегічного дослідження при Президентові УКРАЇНИ. URL : [http://www.niss.gov.ua/articles/245 /](http://www.niss.gov.ua/articles/245/)
10. Офіційний сайт національної бібліотеки України ім. В.І. Вернадського. URL : www.nbuv.gov.ua .
11. Офіційний сайт Українського центру економічних і політичних досліджень ім. О.Разумкова. URL : www.ucerps.org .
12. Офіційний сайт урядового порталу Кабінету Міністрів України. URL : www.kmu.gov.ua

ПОЛІТИКА АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ

Викладання ОК «Регіональна економіка», контроль й оцінювання знань і вмінь студентів спрямовані на дотримання вимог академічної доброчесності (*Етичний кодекс* Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича (<https://www.chnu.edu.ua/media/jxdfs0zb/etychnyi-kodeks-chernivetskoho-natsionalnoho-universytetu.pdf>), Положення про виявлення та запобігання плагіату в Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича (<https://www.chnu.edu.ua/media/n5nbzwgb/polozhennia-chnu-pro-plahiat-2023plusdodatky-31102023.pdf>)).

Студенти несуть особисту відповідальність за випадки їхнього порушення, враховуючи плагіат, списування, підказування тощо. У разі виявлення академічної недоброочесності вперше бали, зараховані студентів/ці за виконане завдання, скасовуються. Повторна практика недоброочесності може призвести до анулювання всіх нарахованих за курс балів.